

Sygn. akt II PK 142/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa M. K.
przeciwko Szkole Podstawowej [...]
o ustalenie i wynagrodzenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 czerwca 2016 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w P.
z dnia 5 grudnia 2014 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w pkt 1 i sprawę w tym zakresie
przekazuje Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i
orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódka M. K. wniosła przeciwko Szkole Podstawowej [...], między innymi, o ustalenie, że jest zatrudniona przez stronę pozwaną na podstawie umowy na czas nieokreślony na podstawie mianowania oraz o przywrócenie na zajmowane stanowisko od 1 września 2013 r.

Wyrokiem z dnia 23 czerwca 2014 r. Sąd Rejonowy w P. oddalił powództwo.

Wyrok zapadł w następującym stanie faktycznym: Powódka M. K., w dniu 31 sierpnia 2011 r. zawarła z ze stroną pozwaną umowę o pracę na czas określony od 1 września 2011 r. do 31 sierpnia 2012 r. na stanowisku nauczyciela w pełnym wymiarze czasu pracy. W dniu 6 września 2011 r. wskazano w porozumieniu zmieniającym, że powódka legitymuje się aktem nadania stopnia awansu zawodowego nauczyciela mianowanego, co doprowadziło do podwyższenia wysokości wynagrodzenia powódki. W dniu 31 sierpnia 2012 r. strony zawarły kolejną umowę o pracę na czas określony od 1 września 2012 r. do 31 sierpnia 2013 r. Stanowisko pracy powódki uległo zmianie z nauczyciela na nauczyciela oddziału przedszkolnego. Powódka od 1 września 2012 r. wykonywała pracę w oddziale przedszkolnym utworzonym w miejsce dawnych „zerówek”. Oddziały te są corocznie tworzone przez organ prowadzący - Miasto P., po ogłoszeniu naboru, gdy w jego następstwie zgłoszona zostanie odpowiednia liczba dzieci. Liczba ta nie może być mniejsza niż 18 ani większa niż 25 dzieci w danym oddziale. Biorąc pod uwagę możliwości lokalowe, pozwana Szkoła może w danym roku utworzyć określoną liczbę oddziałów. Wszyscy nauczyciele zatrudnieni w oddziałach przedszkolnych pracują na podstawie umowy o pracę na czas określony, co jest następstwem braku pewności, ile oddziałów przedszkolnych powstanie w danym roku szkolnym. W dniu 31 sierpnia 2013 r. umowa o pracę powódki rozwiązała się z upływem czasu, na jaki została zawarta. Kolejnej umowy na czas określony obejmujący rok szkolny 2013/14 strony nie zawarły.

Oceniając materiał dowodowy, Sąd przyjął, że kluczowym przepisem określającym podstawy nawiązania stosunku pracy z nauczycielem jest art. 10 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 191 ze zm.; dalej jako „Karta Nauczyciela”), w którym w związku z różnorodnością możliwych sytuacji nadzwyczajnych, ustawodawca przewidział wyjątek od obowiązku zatrudniania nauczyciela mianowanego na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony (ust. 5) w postaci zatrudnienia nauczyciela mianowanego na podstawie umowy o pracę na czas określony (ust. 7), a więc wtedy, gdy zachodzi potrzeba zastępstwa nieobecnego nauczyciela lub potrzeba ta wynika z organizacji nauczania. Zdaniem Sadu Rejonowego, pojęcie „potrzeba

wynikająca z organizacji nauczania” nie może być rozumiane zależnie od uznania pracodawcy, ale powinno odnosić się do zasad funkcjonowania danej szkoły. Jeśli zatem oddziały przedszkolne ustalane są corocznie i ich stała liczba nie jest określona, możliwe jest zatrudnienie nauczyciela na czas istnienia danego oddziału.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 5 grudnia 2014 r. zmienił zaskarżony przez powódkę wyrok Sądu Rejonowego, ustalając, że jest ona zatrudniona w pozwanej Szkole na podstawie mianowania na czas nieokreślony od dnia 1 września 2011 r., a w pozostałej części apelację oddalił.

Sąd drugiej instancji wskazał, że zarzut naruszenia art. 10 ust. 5 Karty Nauczyciela oraz art. 10 ust. 7 Karty Nauczyciela jest uzasadniony, gdyż nie doszło do spełnienia się przesłanek tego ostatniego przepisu, który ewentualnie usprawiedliwiłby fakt zawarcia z powódką umowy o pracę na czas określony. Nie jest sporne, że w przypadku pozwanej Szkoły nie było potrzeby zastąpienia nieobecnego nauczyciela, a zatem w grę mogły wchodzić jedynie okoliczności wynikające z organizacji nauczania. Sąd Okręgowy nie dopatrywał się jednak istnienia w niniejszej sprawie takiej potrzeby. Podkreślił, że argument pozwanej Szkoły, która zawierała z powódką kolejne umowy na czas określony, mimo że powódka uzyskała stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego, nie jest w ocenie Sądu Okręgowego zasadny. Nieprzewidywalna ilość dzieci w oddziale przedszkolnym w kolejnym roku szkolnym nie mieści się bowiem w pojęciu „potrzeby wynikającej z organizacji nauczania”.

Strona pozwana zaskarżyła ten wyrok skargą kasacyjną w części zmieniającej zaskarżony wyrok sądu pierwszej instancji, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a mianowicie: art. 10 ust. 7 ustawy Karta Nauczyciela, przez przyjęcie, że utworzenie przez gminę - organ prowadzący szkoły i przedszkola oddziału przedszkolnego przy szkole podstawowej lub jego brak „nie stanowi potrzeb w zakresie organizacji nauczania niezależnej od podstawowego funkcjonowania szkoły podstawowej”; art. 9 ust. 1 pkt 1 i art. 61 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm.), przez przyjęcie, że w sześcioklasowej szkole podstawowej z mocy prawa funkcjonuje oddział

przedszkolny jako jeden z obligatoryjnych oddziałów szkoły podstawowej; art. 14a ust. 1 ustawy o systemie oświaty, przez przyjęcie że utworzenie lub likwidacja oddziału przedszkolnego jest elementem organizacyjnym zależnym od pracodawcy - szkoły. Ponadto zarzucono rażące naruszenie prawa procesowego, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 w związku z art. 391 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., polegające na przyjęciu przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd pierwszej instancji bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji gdy na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd ten orzekł w sposób całkowicie odmienny od Sądu pierwszej instancji

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Materialnoprawnie spór zasadza się na kwestii dopuszczalności stosowania do powódki zatrudnienia terminowego, tj. pytaniu, czy zachodził w jej przypadku wyjątek określony w art. 10 ust. 7 Karty Nauczyciela. Sąd pierwszej instancji uznał, że stosowanie umów na czas określony uzasadnione było potrzebami wynikającymi z organizacji nauczania, natomiast odmienne stanowisko zajął Sąd drugiej instancji. Pogląd Sądu pierwszej instancji poparty został argumentacją, że oddziały przedszkolne przy pozwanej Szkole są corocznie tworzone przez organ prowadzący - Miasto P., po ogłoszeniu naboru, gdy w jego następstwie zgłoszona zostanie odpowiednia liczba dzieci. Sąd drugiej instancji uznał, że nieprzewidywalna ilość dzieci w oddziale przedszkolnym w kolejnym roku szkolnym nie mieści się w pojęciu „potrzeby wynikającej z organizacji nauczania”. To lakoniczne zdanie może wskazywać bądź na zmianę ustaleń faktycznych w zasadniczej kwestii dotyczącej statusu oddziałów przedszkolnych w strukturze organizacyjnej pozwanej Szkoły, bądź na dokonanie oceny prawnej z pominięciem (art. 382 k.p.c.) ustalonego przez Sąd pierwszej instancji faktu, że prowadzenie oddziału (oddziałów) przedszkolnych warunkowane było uchwałą organu prowadzącego, tworzącą corocznie te oddziały, z czym wiąże się zapewnienie środków finansowych przez ten organ. Ponieważ Sąd drugiej instancji uchybił

obowiązkowi wynikającemu z art. 328 § 2 k.p.c. (w związku z art. 391 § 1 k.p.c.), nie jest znana podstawa faktyczna zaskarżonego wyroku. Już z tego powodu uzasadniony jest zarzut naruszenia art. 10 ust. 7 Karty Nauczyciela, tyle tylko że przez jego zastosowanie do nieustalonego stanu faktycznego, co uniemożliwia kontrolę kasacyjną zaskarżonego wyroku.

W dotychczasowej judykaturze Sądu Najwyższego kilkakrotnie rozważano znaczenie pojęcia „potrzeby wynikające z organizacji nauczania” właśnie przez wskazanie zobiektywizowanych kryteriów. Przywołania wymaga wyrok z dnia 5 września 1997 r., I PKN 226/97, w którym Sąd Najwyższy omówił szeroki katalog okoliczności, które mogą stanowić „organizację nauczania” w rozumieniu art. 10 ust. 7 Karty Nauczyciela (wówczas art. 10 ust. 4 Karty Nauczyciela), zaliczając doń np. liczbę klas, rodzaj przedmiotów, liczbę godzin lekcyjnych, liczbę etatów, okres nauczania poszczególnych przedmiotów, zmianowość pracy szkoły. Z kolei w wyroku z dnia 3 grudnia 2010 r. I PK 122/10 (OSNP 2012 nr 3-4, poz. 40) podkreślono, że zatrudnienie nauczyciela do prowadzenia zajęć nieobowiązkowych (dodatkowych), co do których nie ma pewności, że w każdym roku szkolnym zostaną zapewnione na nie środki finansowe, stanowi warunek wymieniony w art. 10 ust. 7 Karty Nauczyciela w postaci szczególnych potrzeb wynikających z organizacji szkoły.

Podobnie w niniejszej sprawie, przy ocenie zasadności zastosowania art. 10 ust. 7 Karty Nauczyciela na pewno doniosłe znaczenie będzie miało to, czy w istocie istniała niepewność co do corocznego (permanentnego) tworzenia oddziałów przedszkolnych w pozwanej Szkole. Innymi słowy, jeśli oddziały przedszkolne nie stanowiły stałej, obligatoryjnej struktury organizacyjnej pozwanej Szkoły, a ich powołanie zależało od podejmowanej co roku decyzji organu prowadzącego, podyktowanej naborem do tych oddziałów, od czego zależało zapewnienie środków finansowych na ich funkcjonowanie, to świadczyłoby to o szczególnych potrzebach wynikających z organizacji nauczania w rozumieniu art. 10 ust. 7 Karty Nauczyciela, uzasadniających zatrudnienie nauczyciela mianowanego na czas określony.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

kc